

Германистична конференция: „Културен трансфер – изкуството на превода”

Съвместно с катедрата по Германистика и нидерландистика на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий” на 12–14 октомври 2007 г. във Велико Търново се проведе **Първата национална конференция на Съюза на германистите в България на тема: „Културен трансфер – изкуството на превода”**. В откриването си зам.-ректорът на ВТУ по европейска интеграция доц. д-р Багрелия Борисова подчерта, че Великотърновският университет е отдавна утвърден център за подготовка на специалисти в сферата на интеркултурните комуникации, а днес тази негова мисия добива все по-голямо значение. Участниците в конференцията бяха поздравени от Почетната председателка на Съюза на германистите, проф. дфн Емилия Стайчева от СУ „Св. Климент Охридски”, която е и една от съоснователките на специалността Немска филология във ВТУ.

Изкуството на превода е сложен предмет, който се изучава в редица германистични институти, доказаха Анегрет Мидеке от Гьотинген и Станка Мурджева от Техническия университет в София посредством топографията на транслатологията в Средна и Източна Европа. Проф. дфн Борис Парашкевов (СУ) илюстрира специфичните проблеми на превода на средновисоконемски текстове чрез прословутата „Песен за нибелунгите”. Дългогодишният гост професор по теория на превода и доктор хонорис кауза на ВТУ Хилмар Валтер анализира понятието за ‘отчуждаването’ като преводаческа стратегия, а проф. дфн Ана Димова (Шуменски университет) припомни за раждането на херменевтиката из премеждията на преводачите. Специалистът по ‘ксенизми’ от Института по интеркултурни комуникации в Дюселдорф, д-р Матиас Юнг, представи наблюденията си върху езиковокултурните ‘реалии’ като проблем при превода.

Един от тематичните кръгове, на които бяха посветени рефератите на тази конференция, бе очертан от проблемите при превода на отделни жанрове, типове текстове и стилистични формати: д-р Ренета Килева (СУ) се съсредоточи върху превода на документи за семейно положение, доц. д-р Мария Грозева (НБУ) разгледа превода на *gambits*, д-р Габи

Тийман (ДААД – ВТУ) сподели опита си с преводите на филмови сценарии, а Марин Петков (ВТУ) анализира превода на алитерациите в романите за Хари Потър от английски на немски език и тяхното заличаване при превода на български. Приказките са също едно много богато поле на езикови и културни трансфери, показаха с изследванията си Милена Иванова (ВТУ) и д-р Антоанета Димитрова (ШУ), а Биляна Павлова (Колеж по туризъм – Варна) предложи критика на преводите на афоризми от Лихтенберг.

Един втори тематичен кръг се сформира около големия проблем с превода на локалните и универсални културни феномени, т.нар. „културни реалии“. Калина Щерева (ВТУ) го илюстрира чрез стихотворението „На края на света“ от Б. Карадочева. На българските народни празници и отразяването им в културноспецифични текстове се посвети Илианка Димитрова (Гимназия за европейски езици – Русе). Голямата дискуссия за „българския канон“ не отмина и тази конференция: д-р Снежана Бойчева (ШУ) анализира културните реалии в литературния текст на един българин, пишещ на немски език: Димитре Динев, „Ангелски езици“. Елиас Канети със специфичния си понятиен апарат отново привлече вниманието на транслатолозите (Жени Колева от ВТУ). Културната история на България бе цитирана по не банален начин от Даниела Кирова (ШУ), която представи изследванията си за „Дойче Балканцайтунг“ от първата половина на миналия век.

Езиковедските изследвания върху превода на културноспецифични текстове се родят със студиите с културоведски уклон в зоната на семиотиката. Д-р Теодора Кирякова (Югозападен университет) представи примери из немско-българския културен трансфер в областта на биноминалните идиоми, а Иванка Танева (Пловдивски университет) използва рекламни текстове, за да постави въпроса за плаващите семантики в т.нар. „дивни“ метафори: шампоан с „насочващи съставки“ за „екстра обем“ и ... „зверски вкусен“ шоколад. Всички тези конкретни изследвания в една или друга степен засягаха и големия проблем, на който се спря в заключаванията тази тематична група доклад Нели Пейчева (ВТУ): Ценностните нагласи – от ситуативна и културноспецифична гледна точка.

Третият кръг от доклади произтича от непосредствената университетска практика на участниците: Дидактиката на превода е един

нерегулиран терен, който от десетилетия се поддържа от дръзновението на българските преподаватели, без институционално да е програмиран и подкрепян. В това заседание бяха уточнени някои от параметрите на взаимодействието между средното и висшето образование (д-р Антоанета Михайлова от ЮЗУ), преводаческото обучение в рамките на филологическото образование (Станислава Друмева от СУ), превода на старо- и средновисоконемски текстове в семинара (доц. д-р Таня Рачева от ВТУ). Не случайно в заключителното си слово пред конференцията доц. д-р Людмила Иванова, титуляр на дисциплината Теория на превода в кат. по германистика и нидерландистика на ВТУ, обобщи проблемите на преподаването и изучаването на транслатологията като отговор на въпроса ”Кой и защо учи превод?”.

За връзките между университетското образование и бизнеса, както стана така модно да се нарича напоследък взаимодействието между обучение и професионална практика, говори четвъртият кръг от проблеми: Подготвянето на преводачи за конкретни професионални сфери, обвързани със специфични дискурси. Мариана Динкова (Технически университет – филиал Пловдив) разгледа превода на някои основни жанрове на техническия език. Своя опит от превода на културни реалии в областта на туризма сподели д-р Елена Савова от НБУ, а Снежана Козарекова и Елена Димитрова от ВТУ докладваха за преводаческите си подеми и неволи при превода на енциклопедични статии в геополитически атласи.

Както председателката на Съюза на германистите в България, доц. д-р Николина Бурнева, отбеляза в уводните си думи, преводното изкуство е полифункционално и изпълнено с перипетии. То обслужва и обмяната на оперативна информация, и изграждането на менталитетни структури, и компенсира белите полета в историческия опит на приемиците култури, но също и културношовинистичните стратегии на натрапените политики. Поради това изкуството на превода е социален капитал, който следва да се преподава от поколение на поколение и от колега на колега като най-важен професионален опит.

На тази основна идея бе посветено и културното мероприятие, придружаващо конференцията: четенето на поетесата Мирела Иванова, широко известна в Германия благодарение на дългогодишното си лично присъствие там. Окръжна библиотека „П. Р. Славейков” за втори път

стана домакин за изявата на тази авторка. През миналата есен тя се яви като преводачка на германския романист Ян Конекфе. Сега тя представи свои стихове, а преводите им на немски език бе подготвила Габи Тийман.

Всичко това нямаше да се случи, ако не беше щедрата подкрепа на Германската служба за академичен обмен (ДААД). Вече второ десетилетие тази неправителствена организация оказва изключително благотворно влияние върху развитието на академичния живот в България и в частност на германистиката, за което сърдечно ѝ благодарим.

Николина Бурнева